

SBÍRKA ZÁKONŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Částka 68

Rozeslána dne 20. srpna 1998

Cena Kč 21,-

O B S A H:

201. Zákon o cestovních náhradách (úplné znění, jak vyplývá z pozdějších změn a doplnění)

Opatření ústředních orgánů

Opatření Ministerstva financí, kterým se stanoví částky pro určení výše příspěvku na dopravu podle zákona o státní sociální podpoře

Opatření Českého statistického úřadu k zavedení Klasifikace kmenových oborů vzdělání

Oznámení Ministerstva financí o vydání opatření, kterým se doplňuje opatření Ministerstva financí o rozpočtové skladbě

Oznámení Ministerstva práce a sociálních věcí o uložení kolektivních smluv vyššího stupně

Redakční sdělení o opravě chyb ve vyhlášce č. 181/1998 Sb. a v opatření Ministerstva financí uveřejněném v částce 62/1998 Sb.

201

PŘEDSEDA POSLANECKÉ SNĚMOVNY

vyhlašuje

úplné znění zákona č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách,
se změnami provedenými zákonem č. 44/1994 Sb. a zákonem č. 125/1998 Sb.

ZÁKON o cestovních náhradách

Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky se usneslo na tomto zákoně:

ČÁST PRVNÍ ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ

§ 1

Účel zákona

(1) Tento zákon upravuje poskytování náhrad výdajů při pracovních cestách, při jiných změnách místa výkonu práce, při přijetí do zaměstnání a při přidělení k výkonu práce v zahraničí (dále jen „náhrady“)

- a) zaměstnancům v pracovním poměru,
- b) členům družstev, u nichž je pracovní vztah podmínkou členství,
- c) zaměstnancům činným na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, je-li to dohodnuto,
- d) fyzickým osobám, o nichž to stanoví tento zákon (§ 16),

(dále jen „zaměstnanec“).

(2) Náhrady podle tohoto zákona se neposkytují zaměstnancům při výkonu práce na předem stanoveném pohraničním odbavovacím stanovišti na území sousedního státu určeném podle mezinárodní smlouvy, které je jejich pravidelným pracovištěm (§ 2 odst. 3).

§ 2

Vymezení pojmů

(1) Pracovní cestou se pro účely tohoto zákona rozumí doba od nástupu zaměstnance na cestu k výkonu práce do jiného místa, než je jeho pravidelné pracoviště, včetně výkonu práce v tomto místě, do návratu zaměstnance z této cesty. Doba od nalodění členů

posádky námořních lodí do jejich vylovení¹⁾ se nepovažuje za pracovní cestu.

(2) Zahraniční pracovní cestou se pro účely tohoto zákona rozumí doba pracovní cesty (odstavec 1) z České republiky do zahraničí, ze zahraničí do České republiky a doba pracovní cesty v zahraničí.

(3) Pravidelným pracovištěm se pro účely tohoto zákona rozumí místo dohodnuté se zaměstnancem; není-li takové místo dohodnuto, je pravidelným pracovištěm místo výkonu práce sjednané v pracovní smlouvě. U zaměstnanců, u nichž častá změna pracoviště vyplývá ze zvláštní povahy povolání, je možno jako pravidelné pracoviště dohodnout i místo pobytu. Pokud má zaměstnanec na základě dohody o provedení práce provést pracovní úkol v místě mimo obec pobytu, může s ním zaměstnavatel v této dohodě sjednat, že mu poskytne i při cestě z obce pobytu do místa výkonu práce a zpět náhrady jako při pracovní cestě.

(4) Za rodinu zaměstnance se pro účely tohoto zákona považují, pokud mají trvalý pobyt na území České republiky, jeho manžel nebo druh, vlastní děti, osvojení, děti svěřené zaměstnanci do pěstounské péče nebo do výchovy, vlastní rodiče, osvojitelé, opatrovníci, pěstouni, popřípadě další osoby, žijící v domácnosti²⁾ se zaměstnancem.

ČÁST DRUHÁ POSKYTOVÁNÍ NÁHRAD

Náhrady při pracovní cestě

§ 3

Zaměstnavatel vysílající zaměstnance na pracovní cestu určí místo jejího nástupu, místo výkonu práce, dobu trvání, způsob dopravy a ukončení pracovní cesty; může určit též další podmínky pracovní cesty. Za-

¹⁾ Zákon č. 61/1952 Sb., o námořní plavbě, ve znění zákona č. 42/1980 Sb.

²⁾ § 115 občanského zákoníku.

městnavatel je přitom povinen přihlížet k oprávněným zájmům zaměstnance.

§ 4

Zaměstnanci vyslanému na pracovní cestu přísluší

- a) náhrada prokázaných jízdních výdajů,
- b) náhrada prokázaných výdajů za ubytování,
- c) stravné za podmínek dále stanovených,
- d) náhrada prokázaných nutných vedlejších výdajů,
- e) náhrada prokázaných jízdních výdajů za cesty k návštěvě rodiny do místa trvalého nebo mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem předem dohodnutého pobytu rodiny, trvá-li pracovní cesta více než 7 po sobě následujících kalendářních dnů, a to každý týden, není-li v kolektivní smlouvě, popřípadě v pracovní smlouvě nebo jiné písemné dohodě se zaměstnancem dohodnuta tato náhrada za delší dobu, nejdéle však za 1 měsíc.

§ 5

Stravné

(1) Za každý kalendářní den pracovní cesty přísluší zaměstnanci stravné, které činí

- a) 53 Kč až 64 Kč, trvá-li pracovní cesta 5 až 12 hodin,
- b) 81 Kč až 97 Kč, trvá-li pracovní cesta déle než 12 hodin, nejvýše však 18 hodin,
- c) 127 Kč až 152 Kč, trvá-li pracovní cesta déle než 18 hodin.

(2) Výši stravného určuje zaměstnavatel zaměstnanci před vysláním na pracovní cestu v rámci rozpětí stanoveného v odstavci 1. Tuto výši může zaměstnavatel též sjednat v kolektivní smlouvě nebo stanovit ve vnitřním předpisu, případně sjednat v pracovní smlouvě. Zaměstnanci přísluší stravné nejméně ve výši dolní hranice stanovené sazby stravného podle délky trvání pracovní cesty.

(3) Znemožní-li zaměstnavatel vysláním na pracovní cestu, která trvá méně než 5 hodin, zaměstnanci stravovat se obvyklým způsobem, může mu poskytnout stravné až do výše 53 Kč.

(4) Pro zaměstnance, u nichž častá změna pracoviště vyplývá ze zvláštní povahy povolání, lze sjednat v kolektivní smlouvě odchylně od tohoto zákona podmínky pro poskytování stravného, popřípadě nižší denní sazby stravného při pracovní cestě.

(5) Zabezpečí-li zaměstnavatel zaměstnanci na pracovní cestě plně bezplatné stravování, stravné neposkytuje; zabezpečí-li bezplatné stravování částečně, stravné úměrně krátí, a to nejméně o 20 % a nejvýše o 40 % z určené výše stravného za každé bezplatně poskytnuté jídlo, které má charakter snídaně, oběda nebo večeře.

(6) Míru krácení stravného podle odstavce 5 oznámí zaměstnavatel zaměstnanci před vysláním na pracovní cestu, a pokud tak neučiní, stravné se nekrátí. Míru krácení stravného může zaměstnavatel též sjednat v kolektivní smlouvě nebo stanovit ve vnitřním předpisu, případně sjednat v pracovní smlouvě.

§ 6

Náhrady při přeložení a při přijetí

(1) Zaměstnavatel může při přijetí zaměstnance do zaměstnání³⁾ a při přeložení na žádost zaměstnance^{3a)} poskytovat zaměstnanci náhrady jako při pracovní cestě nejvýše v rozsahu a do výše stanovené v § 4 a 5, nejdéle však po dobu 3 let.

(2) Zaměstnavatel při dočasném přidělení zaměstnance k výkonu práce k jiné právnické nebo fyzické osobě^{3b)} a při přeložení z důvodu nezbytné provozní potřeby^{3c)} poskytne zaměstnanci náhrady jako při pracovní cestě nejvýše v rozsahu a do výše stanovené v § 4 a 5.

(3) Zaměstnanci, který pobírá stravné podle předchozích odstavců a je v této době vyslán na pracovní cestu, poskytuje zaměstnavatel náhradu, která je pro zaměstnance výhodnější.

(4) V případech uvedených v odstavcích 1 a 2 může zaměstnavatel poskytnout zaměstnanci též náhradu prokázaných stěhovacích výdajů.

§ 7

Náhrady za používání silničních motorových vozidel při pracovních cestách

(1) Dohodne-li se zaměstnanec se zaměstnavatelem, že při pracovní cestě použije silniční motorové vozidlo, s výjimkou vozidla zaměstnavatele, přísluší mu za každý 1 km jízdy sazba základní náhrady a náhrada za spotřebované pohonné hmoty.

(2) Sazba základní náhrady za 1 km jízdy činí

- a) u jednostopých vozidel a tříkolek 0,90 Kč;
- b) u osobních silničních motorových vozidel 3,30 Kč;

³⁾ Např. § 33 odst. 1 zákoníku práce.

^{3a)} § 40 zákoníku práce.

^{3b)} § 38 odst. 4 zákoníku práce.

^{3c)} § 38 odst. 3 zákoníku práce.

při použití přívěsu k silničnímu motorovému vozidlu se sazba základní náhrady za 1 km jízdy zvýší až o 15 %.

(3) Sazba základní náhrady u nákladních automobilů a autobusů se dohodne mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem.

(4) Náhrada za spotřebované pohonné hmoty přísluší zaměstnanci ve výši vypočtené z ceny pohonné hmoty a spotřeby pohonné hmoty vozidla.

(5) Při výpočtu výše náhrady za spotřebované pohonné hmoty se vychází z ceny pohonné hmoty prokázané zaměstnancem. Neprokáže-li zaměstnanec cenu pohonné hmoty, vypočte se výše náhrady z průměrné ceny pohonné hmoty stanovené vyhláškou Ministerstva práce a sociálních věcí. Tato vyhláška stanoví průměrnou cenu pohonné hmoty, která odpovídá údajům Českého statistického úřadu.

(6) Spotřeba pohonné hmoty silničního motorového vozidla se vypočte aritmetickým průměrem z údajů uvedených v technickém průkazu. Pokud technický průkaz vozidla tyto údaje neobsahuje, přísluší zaměstnanci náhrada výdajů za pohonné hmoty, jen pokud spotřebu pohonné hmoty prokáže technickým průkazem vozidla shodného typu se shodným objemem válců.

(7) Zaměstnavatel může se zaměstnancem sjednat též poskytování náhrady za použití silničního motorového vozidla ve výši odpovídající ceně jízdenky hromadného dopravního prostředku dálkové přepravy.

§ 8

Přizpůsobování sazeb náhrad

(1) Ministerstvo práce a sociálních věcí stanoví vyhláškou novou výši sazeb stravného, novou výši sazeb základních náhrad za používání silničních motorových vozidel a novou výši průměrných cen pohonných hmot vždy s účinností od počátku kalendářního roku. V průběhu kalendářního roku tuto výši sazeb a novou výši průměrných cen stanoví, pokud podle údajů Českého statistického úřadu o cenách jídel a nealkoholických nápojů ve veřejném stravování, o cenách vozidel a o průměrných cenách pohonných hmot se tyto ceny od účinnosti zákona, jde-li o sazby stravného a sazby náhrad za používání silničních motorových vozidel, nebo od účinnosti poslední úpravy obsažené ve vyhlášce, zvýší nebo sníží alespoň o 20 %.

(2) Sazby stravného se zaokrouhlují na celé ko-

runy do výše 50 haléřů směrem dolů a od 50 haléřů včetně směrem nahoru. Sazby základních náhrad za používání silničních motorových vozidel a průměrné ceny pohonných hmot se zaokrouhlují na desetihaléře směrem dolů.

§ 9

Jiné a vyšší náhrady

Zaměstnavatel, který není rozpočtovou nebo příspěvkovou organizací,⁴⁾ orgánem nebo organizací, které jsou financovány jako rozpočtové organizace, okresním úřadem^{4a)} nebo obcí^{4b)} (dále jen „rozpočtová a příspěvková organizace“), může poskytovat zaměstnancům i jiné náhrady související s pracovní cestou, s jinými změnami místa výkonu práce a s přijetím do zaměstnání nebo vyšší náhrady, než stanoví tento zákon; poskytování těchto náhrad lze sjednat v kolektivní smlouvě nebo stanovít ve vnitřním předpisu, případně sjednat v pracovní smlouvě.

ČÁST TŘETÍ

NÁHRADY PŘI ZAHRAJNIČNÍCH PRACOVNÍCH CESTÁCH

§ 10

Na poskytování náhrad při zahraničních pracovních cestách, včetně jiných a vyšších náhrad, se vztahuje úprava stanovená v § 2 až 9, pokud není dále stanoveno jinak.

§ 11

Náhrada za cesty k návštěvě rodiny

Při zahraniční pracovní cestě zaměstnavatel dohodne se zaměstnancem poskytování náhrad za cesty k návštěvě rodiny do místa trvalého pobytu rodiny; ustanovení § 4 písm. e) se nevztahuje na cesty k návštěvě rodiny zaměstnance vyslaného na zahraniční pracovní cestu.

§ 12

Stravné

(1) Při zahraniční pracovní cestě přísluší zaměstnanci stravné v cizí měně; na žádost zaměstnance může zaměstnavatel vyplatit stravné v českých korunách nebo v jiné cizí volně směnitelné měně s tím, že se pro přepočítání použije směnný kurz devizového trhu vyhlášený Českou národní bankou.

⁴⁾ Zákon č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodářství s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), ve znění pozdějších předpisů.

^{4a)} Zákon č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů.

^{4b)} Zákon č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

(2) Výši základních sazeb stravného v cizí měně stanoví Ministerstvo financí na základě návrhu Ministerstva zahraničních věcí, vypracovaného podle podkladů zastupitelských úřadů o cenách jídel a nealkoholických nápojů ve veřejných stravovacích zařízeních střední kvalitativní třídy a v zařízeních první kvalitativní třídy v rozvojových zemích Asie, Afriky a Latinské Ameriky, a s využitím statistických údajů Mezinárodního měnového fondu, Světové banky a Organizace spojených národů.

(3) Výši základních sazeb stravného v cizí měně pro jednotlivé státy stanoví Ministerstvo financí vyhláškou vždy s účinností od počátku kalendářního roku. V průběhu kalendářního roku tuto výši stanoví, pokud změna cen a kurzů měn dosáhne od poslední úpravy alespoň 20 %.

(4) Základní sazby stravného v cizí měně se stanoví na kalendářní den zahraniční pracovní cesty, to je trvá-li zahraniční pracovní cesta déle než 12 hodin v jednom kalendářním dni. Trvá-li zahraniční pracovní cesta v jednom kalendářním dni či celkově méně než 12 hodin, poskytne zaměstnavatel stravné v cizí měně ve výši poloviny denní sazby.

(5) Zaměstnavatelé, kteří jsou rozpočtovými nebo příspěvkovými organizacemi, mohou vedoucím zaměstnancům, kterými jsou vedoucí organizace a jemu přímo podřízení vedoucí zaměstnanci, určit stravné do výše přesahující stanovenou základní sazbu stravného až o 15 %.

(6) Zaměstnavatelé, kteří nejsou rozpočtovými nebo příspěvkovými organizacemi, mohou poskytovat zaměstnancům stravné nižší, než je stanovená základní sazba stravného, nejvýše však o

- a) 25 %, pokud tuto možnost sjednají v kolektivní smlouvě nebo stanoví ve vnitřním předpisu, případně sjednají v pracovní smlouvě,
- b) 50 %, pokud se jedná o členy posádek plavidel vnitrozemské plavby⁵⁾ a tuto možnost sjednají v kolektivní smlouvě nebo v pracovní smlouvě.

Postup zaměstnavatele podle § 9 tím není dotčen.

§ 13

Kapesné

Zaměstnavatel může zaměstnancům při zahraniční pracovní cestě poskytovat vedle stravného kapesné v cizí měně do výše 40 % stravného určeného podle § 12.

§ 14

Náhrada výdajů za pohonné hmoty

Při poskytování náhrad za používání silničních

motorových vozidel podle § 7 přísluší zaměstnanci při zahraniční pracovní cestě náhrada za pohonné hmoty v cizí měně za kilometry ujeté v zahraničí nad 350 km.

§ 15

Vyloučení souběhu náhrad poskytovaných v české a cizí měně

(1) Při zahraniční pracovní cestě přísluší zaměstnanci za dobu pracovní cesty na území České republiky stravné v české měně v rozsahu a za podmínek stanovených v § 5 odst. 1.

(2) Při zahraniční pracovní cestě je rozhodnou dobou pro vznik nároku na náhrady poskytované v cizí měně přechod české státní hranice a při letecké přepravě odlet a přilet letadla podle letového řádu.

§ 16

Zahranichní pracovní cesty konané na základě dohod o vzájemné výměně zaměstnanců

(1) V dohodě o vzájemné výměně zaměstnanců může zaměstnavatel se zaměstnavatelem, ke kterému je zaměstnanec vyslán, sjednat poskytování bezplatného ubytování, stravného, kapesného a náhradu jízdnic výdajů za cesty související s výkonem práce.

(2) Jízdní výdaje za cesty ze sídla zaměstnavatele, který zaměstnance vysílá na pracovní cestu, do sídla zaměstnavatele v zahraničí a zpět hradí vysílající zaměstnavatel.

(3) Zaměstnavatelé mohou dohodnout výši stravného poskytovaného českému zaměstnanci v zahraničí maximálně do výše stanovené tímto zákonem.

(4) Zahraničnímu zaměstnanci vyslanému do České republiky se poskytuje stravné až do výše dvojnásobku horní hranice stravného stanoveného při pracovních cestách na území České republiky, nejméně však ve výši horní hranice stanoveného stravného. Zahraničnímu zaměstnanci vyslanému do České republiky lze poskytovat vedle stravného kapesné až do výše 40 % určeného nebo sjednaného stravného.

(5) Zaměstnavatelé, kteří nejsou rozpočtovými nebo příspěvkovými organizacemi, mohou poskytovat vyšší stravné.

§ 17

Náhrady při přidělení k výkonu práce v zahraničí

Zaměstnanci s pravidelným pracovištěm v zahraničí přísluší za dny cesty z České republiky do místa pravidelného pracoviště a zpět a při pracovních cestách v zahraničí náhrady jako při zahraniční pracovní cestě. Pokud se zaměstnancem cestuje jeho rodinný příslušník (§ 2 odst. 4), lze zaměstnanci poskytnout též ná-

⁵⁾ Zákon č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě.